

## 1.

Kaks aastat enne seda, kui mu isa kodust ära läks, ütles ta mu emale, et ma olen väga inetu. Lause öeldi vaikselt häälel, korteris, mille mu vanemad olid soetanud kohe pärast abiellumist Via San Giacomo dei Capri otsas Rione Altos. Kõik – Napoli avarused, jäise veebruari sinine valgus, need sõnad – on jäänud muutumatuks. Mina seevastu libisesin vaikselt minema ning jätkan praegugi libisemist, nendes ridades, mis tahavad pakkuda mulle mingit lugu, ehkki tegelikult ei kujuta nad endast midagi, mitte midagi minust, mitte midagi, mis oleks tõesti alustatud või lõpule viidud: üksnes tokerjas pundar, mille puhul keegi, isegi see, kes parajasti kirjutab, ei tea, kas see sisaldab mingit jutustuseks sobilikku lõngakeeret või on see lihtsalt sassiaetud kannatus, ilma lunastuseta.

## 2.

Armastasin oma isa väga, ta oli alati viisakas. Tema laitmatud kombesobisid hästi kokku kõhna kehaga, nii et jäi mulje, just nagu oleksid ta riided liiga suured, mis andis talle minu silmis jäljendamatu elegantsi. Tema näojooned olid peened, ja mitte miski – pikkade ripsmetega sügavad silmad, kaunikujuuline nina, täidlased huuled – ei rikkunud harmooniat. Minu poole pöördus ta alati rõõmsal ilmel, hoolimata sellest, missuguses tujus ta ise või mina juhtusime olema, ega sulgenud end kunagi oma kabinetti enne – ta töötas vahetpidamata –, kui oli minult vähemalt naeratause kätte saanud. Eriti meeltnööda olid talle minu juuksed, kuigi takkajärele on raske öelda, millal ta neid kiitma hakkas, võib-olla siis, kui olin kahe- või kolmeaastane. Lapsepõlves olid meil igal juhul alljärgnevad jutuaajamised:

„Nii kaunid juuksed, nii toredad, nii säravad, kas kingid mulle?”

„Ei, need on minu omad.”

„Võiksid natuke suuremeelsem olla.”

„Kui tahad, võin sulle laenata.”

„Väga hea, siis ma ei anna neid sulle enam tagasi.”

„Sul ju on juuksed.”

„Need ma võtsin sinult.”

„See pole tõsi, sa ajad valejuttu.”

„Katsu ise: need on tõesti ilusad ja ma varastasin need sinult.”

Ma katsusin, aga nalja pärast, teadsin, et ta ei varastaks neid kunagi. Ja ma naersin, naersin väga palju, lustisin isaga rohkem kui emaga. Isa tahtis minult alati midagi, kõrva, nina, lõuga, väitis, et need on nii täiuslikud, et ta ei saa ilma nendeta elada. Ma jumaldasin seda hääletooni, see tõestas ikka ja jälle, kui asendamatu ma talle olin.

Muidugi ei olnud isa niisugune kõikidega. Kui ta oli millestki eriti haaratud, kippus ta mõnikord erutatult keerukaid väiteid ohjeldamatute emotsioonidega kokku segama. Teinekord oli ta järsk, kasutas lühikesi ülitäpseid väljendeid, mis olid nii sisukad, et keegi ei saanud enam vastu vaielda. Need kaks isa erinesid täielikult isast, keda ma armastasin; nende olemasolu hakkasin avastama umbes seitsme või kaheksa aastasena, kui kuulsin teda pidamas sõprade ja tuttavatega, kes meil aeg-ajalt külas käisid, ajuti üsna tuliseks minevaid arutelusid teemadel, millest ma midagi aru ei saanud. Tavaliselt olin koos emaga köögis ega pööranud mingit tähelepanu vaid mõne meetri kauguselt kostvatele ärritunud häälele. Mõnikord, kui emal oli tegemist ja ta sulgus oma tuppa, jäin üksi koridori mängima või lugema, ütleksin, et ennekõike lugema, sest isa luges tohutult palju, ema samuti, ja mina ihkasin olla nagu nemad. Vaidlused ei läinud mulle korda, katkestasin mängu või lugemise ainult siis, kui äkitselt sugenes vaikus ja kõlas see isa võõras hää. Sellest hetkest peale ei õnnestunud teistel sõna sekka poetada, ja mina ootasin kogunemise lõppu, et näha, kas isa on taas tavaline, lahke ja südamliku hääletooniga.

Tol õhtul, mil ta selle lause kuuldavale tõi, oli ta äsja teada saanud, et mul ei lähe koolis hästi. See oli midagi uut. Algkoolist peale olin alati olnud tubli, ja alles viimase paari kuu jooksul olid asjad hakanud alla

käima. Vanematele aga oli minu õpiedukus ülimalt tähtis ning esimeste halbade hinnete peale ehmatas eriti ema.

„Mis juhtus?”

„Ma ei tea.”

„Sa pead õppima.”

„Ma ju õpin.”

„Aga?”

„Mõned asjad jäävad meelde ja mõned ei jää.”

„Õpi, kuni kõik meelde jääb.”

Õppisin kõigest väest, kuid tulemused jätsid endiselt soovida. Just tol pärastlõunal oli ema käinud õpetajatega rääkimas ning tuli tagasi üsna pahuras tujus. Ta ei teinud mulle etteheiteid, minu vanemad ei teinud mulle kunagi etteheiteid. Ta nentis vaid, et kõige rahulolematum on mate-  
maatikaõpetaja, kes küll ütles, et sa saaksid hea tahtmise korral hakkama. Seejärel läks ta kööki õhtusööki valmistama ja samas saabus koju isa. Oma toast kuulsin ainult, et ema andis talle ülevaate õpetajate kaebuste kohta, ja ma sain aru, et minu õigustamiseks tõi ta välja teismeea muudatused. Isa aga katkestas teda ning ühega oma hääletoonidest, millist ta minu juures kunagi ei kasutanud – laskudes koguni murdekeelde, mis meie majas oli rangelt keelatud –, lausus midagi, mida ta kindlasti ei oleks tahtnud tegelikult öelda:

„Teismeeaga pole siin mingit tegemist: ta hakkab Vittoria nägu minema.”

Kui ta oleks teadnud, et ma teda kuulen, ei oleks ta mingil juhul kasutanud tooni, mis nii määratult erines meie tavalisest mängulisest kergusest. Nad mõlemad arvasid, et uks on suletud, ma panin selle alati kinni, ja nad ei taibanud, et üks neist oli selle lahti jätnud. Niisiis sain ma kahe-  
teistkümmenesena isa summutatud häälest aru, et ma hakkas sarnanema tema õega, naisega, kelles – olin seda tema suust kuulnud nii kaua, kui ma mäletasin – segunesid täiuseni inetus ja õelus.

Mulle võib muidugi vastu vaielda: võib-olla ma liialdasin, isa ei öelnud otsesõnu, et Giovanna on inetu. Tõsi, tema loomus ei võimaldanud tal nii jõhkraid sõnu lausuda. Kuid ma olin tollal väga õrnas seisundis. Menstruatsioon oli alanud umbes aasta tagasi, rinnad olid liiga esil, ma

häbenesin neid, kartsin, et ma haisen, ja pesin ennast alailma, läksin tujutuna magama ja ärkasin ka tujutuna. Sel perioodil oli mu ainsaks lohutuseks, ainsaks veendumuseks, et isa imetleb minus kõike. Kui ta mind tädi Vittoriaga võrdles, oli see hullem, kui ta oleks öelnud: Giovanna oli enne ilus, nüüd on aga inetuks läinud. Minu kodus kõlas tädi Vittoria nimi nagu mingi hirmuäratava olendi oma, kes juba puudutades igäihe ära määrib ja rüvetab. Tädist ei teadnud ma peaaegu midagi, olin teda vaid mõne korra näinud, kuid – ja selles asi peituski – nendest puhkudest mäletan vaid tülgastust ja hirmu. Mitte tülgastust ja hirmu, mida ta minus tekitas kui luust ja lihast inimene, sellest ei mäletanud ma midagi, mind kohutas hoopis mu vanemate tülgastus ja hirm. Isa rääkis oma õest alati ebamääraselt, nagu osaleks too häbiväärsetes riitustes, mis teda rüvetavad, rüvetades ka kõiki, kes temaga kokku puutuvad. Ema seevastu ei maininud tädi Vittoriat kunagi, ja kui ta abikaasa väljapursetesse sekkus, siis üritas ta teda vaigistada, nagu kardaks ta, et tädi, kus iganes ta ka ei viibiks, võiks neid kuulda ning tormata otsekohe suurte sammudega üles San Giacomo dei Caprile, ehkki tänav oli pikk ja järsk, vedades endaga meelega kaasa haigusi kõikidest ümbruskonna haiglatest, tuhiseks üles meie kuuenda korruse korterisse, purustaks mööblit, ning silmist tumedaid purjus sähvakaid pildudes lajatakse emale vastu nägu, kui too püüaks natukegi vastu hakata.

Muidugi ma aimasin, et kogu selle pinge taga pidi olema lugu tekitatud ja edasi antud kannatustest, kuid perekonnaasjadest ei teadnud ma tollal midagi, ja pealegi ei pidanud ma toda hirmsat tädi meie perekonna liikmeks. Ta oli hirmutis lapsepõlvest, kuivetanud ja demonlik kummitus, korratu kuju, kes luuras pimeduse saabudes majanurkades. Oli siis võimalik, et ma avastasin, ilma igasuguse sissejuhatusega, et hakkab tema nägu minema? Mina? Mina, kes ma kuni selle hetkeni olin pidanud end kenakeseks ja eeldasin, tänu isale, et jään niisuguseks igavesti? Mina, kes tema pidevate kinnituste tõttu arvasin, et mul on imeilusad juuksed, mina, kes ma tahtsin olla armastatud, nii nagu tema mind armastas, nagu ta oli mind harjutanud uskuma, mina, kes ma juba niigi kannatasin, sest korruga ei olnud kumbki vanem minuga enam rahul, ja see rahulolematu häiris mind, tuhmistas kõike.

Ootasin, mida ütleb ema, kuid tema reaktsioon ei lohutanud mind. Ehkki ema vihkas kõiki oma abikaasa sugulasi ja jälestas meheõde, nii nagu jälestatakse sisalikku, kes mööda su paljast jalga üles ronib, ei pistnud ta mehe peale kisama: sa oled hull, minu tütrele ja sinu õel ei ole mitte midagi ühist. Selle asemel piirdus ta põgusa, jõuetu lausega: mis sa ajad, nii see pole. Oma toas ruttasin ma ust sulgema, et ma enam midagi ei kuuleks. Nutsin vaikselt ning jätsin järele alles siis, kui isa tuli teatama – sedapuhku lahke hääletooniga –, et õhtusöök on valmis.

Läksin nende juurde kööki kuivade silmadega ja pidin taluma, pilk taldrikus, tervet rida nõuandeid, kuidas oma hindeid parandada. Pärast asusin taas õppimist teesklema, sellal kui nemad ennast televiisori ees sisse seadsid. Tundsingi valu, mis ei tahtnud kuidagi üle minna ega isegi kahaneda. Miks oli isa nii õelnud, miks ei olnud ema ägedalt vastu vaieldud?

Kas nende pahameele põhjustas mu edasijõudmatus koolis või ei puutunud nende mure üldse kooli ja oli kestnud juba kes teab kui kaua. Ja isa, eriti isa, kas ta oli lausunud need julmad sõnad hetkelise pahameele pärast, mille ma olin põhjustanud, või oli ta oma terase pilguga – nagu keegi, kes teab ja näeb kõike – juba ammu täheldanud märke minu rikutud tulevikust, lähenevatest hädadest, mis ta endast välja löid ja mille puhul ei osanud ta ise ka midagi ette võtta? Ahastasin terve öö. Hommikul olin veendunud, et kui ma tahan ennast päästa, pean minema vaatama, mis-sugune see tädi Vittoria nägu siis õieti on.

### 3.

See oli ränk ettevõtmine. Napoli-suguses linnas täis lõputult hargnevaid perekondi, kes ka ajutistele veristele tülidele vaatamata ei põletanud siiski kunagi omavahelisi sildu päriselt ära, elas minu isa täiesti omaette elu, nagu ei olekski tal veresugulasi, nagu oleks ta iseeneslikult siia ilma tekkinud. Ema vanemate ja tema vennaga oli mul muidugi palju kokku puuteid olnud. Nad olid südamlilikud inimesed, kes tegid mulle rohkesti kingitusi ning kuni vanavanemate, alguses vanaisa ja aasta hiljem vanaema surmani – ootamatud lahkumised, mis mind rööpast välja löid ja

ema nutma panid, nagu nutame meie, tüdrukud, kui me endale haiget teeme – ja kuni onu töö pärast võõrale maale ära sõitis, olime omavahel sageli ja rõõmsalt kokku saanud. Isa sugulastest seevastu ei teadnud ma peaaegu midagi. Nad olid minu ellu ilmunud vaid harvadel puhkudel – abiellumised, matused – ning alati nii teeseldult sõbralikus õhkkonnas, et ma ei tundnud nende kohtumiste puhul kunagi muud kui sunnitud kokkupuudete ebamugavust: ütle vanaisale tere, anna tädile musi. Seega ei olnud ma nende sugulaste vastu ka kunagi mingit huvi tundnud, ka seetõttu, et pärast niisuguseid kokkusaamisi olid mu vanemad parajalt pinges ning vastastikusel kokkuleppel unustati kõik kohe ära, nagu oleksid nad osalenud mingis teisejärgulises teatritükis.

Võiks veel öelda, et kui mu ema sugulased elasid Museo, täpselt määratletud, kõneka nimega paigas – nad olid Museo vanavanemad –, siis oli paik, kus elutsesid isa sugulased, ebamäärane, nimetu. Ainult ühte teadsin kindlalt: nende külastamiseks tuli minna alla, veel rohkem alla, aina alla, Napoli sügavaimasse sügavusse, ja minek oli nii pikk, et mulle tundus neil juhtudel, just nagu elaksime meie ja isa sugulased erinevates linnades. Kaua aega näiski see mulle täiesti õige. Meie kodu asus Napoli kõige kõrgemas osas, ja et minna ükskõik kuhu, pidime tingimata laskuma. Isa ja ema laskusid heal meelel ainult kuni Vomeroni, või juba pisukese ärritusega Museo vanavanemate maja juurde. Sõbrad olid neil enamasti Via Suarezel, Piazza degli Artistil, Via Luca Giordanol, Via Scarlattel, Via Cimarosal, mulle hästi tuntud tänavatel, sest siin elasid paljud mu koolikaaslased. Pealegi viisid nad kõik Floridianasse, kenasse parki, kuhu ema tõi mind värsket õhku ja päikest nautima, kui ma veel pisike olin, ja kus ma veetsin meeldivaid tunde oma lapsepõlvesõbrannade Angela ja Ida seltsis. Alles pärast neid kohti, mille nimedele andsid õnneliku värvingu taimed, merevaated, pargid, lilled ja head kombid, algas tege-lik laskumine, mis mu vanemaid ärritas. Tööks, poeskäimiseks, eriti isa vajaduse tõttu õppetööd teha, inimestega kokku saada, vaielda, laskusid nad iga päev, enamasti funikulööriga, kuni Chiaia või Toledo peatuseni ja sealt suundusid Piazza Plebiscitole, Rahvusraamatukokku, Port'Alba värava juurde, Via Ventagliarile ja Via Foriale, lõpuks Piazza Carlo III ääres asuvasse kooli, kus ema töötas õpetajana. Ka neid nimesid tundsin

hästi – vanemad kasutasid neid tihti –, kuid mind võeti kaasa haruharva ja võib-olla seetõttu ei pakkunud need nimed mulle samasugust õnnetunnet. Väljaspool Vomero linnaosa ei kuulunud linn mulle, ja mida kaugemale see all legendikul ulatus, seda võõram see mulle oli. Seega oli loomulik, et piirkonnal, kus elasid isa sugulased, oli minu silmis endiselt metsikute ja avastamata maailmade tunnusjooned. Nad ei olnud mitte üksnes nimetud, vaid viisist, kuidas mu vanemad neile viitasid, tundus mulle, et nad on ka raskesti ligipääsetavad. Iga kord, kui pidime sinna minema, muutusid minu muidu energilised ja ettevõtlikud vanemad kuidagi loiuks, tusaseks. Olin alles väike, kuid nende pinges olek, vahetatud pilgud – alati samad – on mulle meelde jäänud.

„Andrea,” ütles ema väsinud häälel, „pane riidesse, me peame minema.”

Isa aga jätkas lugemist ja raamatuuridade allajoonimist sama pliiatsiga, mida ta kasutas märkmete tegemiseks enda kõrval olevasse kaustikusse.

„André, kell on juba palju, nad panevad pahaks.”

„Sa oled valmis?”

„Olen valmis.”

„Ja laps?”

„Laps on ka valmis.”

Seejärel jättis isa raamatud ja kaustikud lahtiselt lauale, pani selga puhta särgi, parema ülikonna. Kuid ta ei öelnud midagi, oli pinges, nagu harjutaks ta mõttes repliike mingis vältimatus rollis. Ema, kes ei olnud kaugeltki valmis, uuris samal ajal iseenda, minu, isa väljanägemist, justkui suudaksid ainult õiged rõivad kindlustada, et me kolmekesi elusalt ja tervelt koju tagasi pääseme. Igatahes oli selge, et igal sellisel puhul tundsid nad vajadust kaitsta end paikade ja inimeste eest, millest nad minule, tahtmata mind ehmatada, midagi ei rääkinud. Mina aga panin ikkagi tähele ebatavalist ärevust, pigem tundsin selle ära, see oli alati olemas olnud, võib-olla ainuke mälestus ängistusest muidu õnnelikus lapsepõlves. Mulle tegid muret need laused, itaalia keeles, mis tundus mulle – kuidas seda öeldagi? – konarlik:

„Pea meeles, et kui Vittoria midagi ütleb, siis teeskle, et sa ei kuulnud.”

„Et kui ta ogarusi räägib, siis olen vait?”

„Just, meil on ju Giovanna kaasas.”

„Olgu peale.”

„Ära ütle olgu peale, kui sa ei kavatse sellest kinni pidada. See ei võta sul tükki küljest. Oleme seal pool tundi ja siis tuleme koju.”

Ma ei mäleta nendest käikudest peaaegu midagi. Lärm, palavus, hajameelsed suudlused laubale, murdekeelsed hääled, ebameeldiv lõhn, mida me ilmselt kõik ärevuse tõttu ise levitasime. Aastate jooksul oli too atmosfäär pannud mind uskuma, et isa sugulased – tülgestavalt matslikud, röökiivad tüübid, eriti tädi Vittoria, kõige mustem, kõige matslikum – kujutavad endast ohtu, kuigi oli raske aru saada, milles see oht võis seisneda. Kas kahtlaseks peeti piirkonda, kus nad elasid? Kas ohtlikud olid minu vanavanemad, tädid-onud, nõod või ainult tädi Vittoria? Ainsad, kes seda teadsid, näisid olevat minu vanemad, ja nüüd, kus ma tundsin vajadust teada, mida mu tädi endast kujutab, mis inimene ta on, pidin selguse saamiseks pöörduma vanemate poole. Kui ma aga neilt küsisin, mida ma vastuseks saaksin? Nad lööksid mu suu kinni heatahtlikult keelduva lausega – sa tahad oma tädi näha, talle külla minna, mis mõttega? – või satuksid paanikasse ja üritaksid tädi enam mitte mainida. Niisiis arvasin, et alustuseks oleks hea leida tädist mõni foto.

#### 4.

Kasutasin üht pärastlõunat, kui nad mõlemad olid kodust ära, ning asusin tuulama vanemate magamistoas seisvas kummutis, kus ema hoidis albumeid korralikult järjestusse pandud fotodega iseendast, isast ja minust. Teadsin neid albumeid peast, olin neid tihti lehitsenud: enamjaolt näitasid pildid vanemate omavahelisi suhteid, minu peaaegu kolmteist aastat kestnud elu. Samuti teadsin, et mingil salapärasel põhjusel oli seal tohutult palju fotosid ema sugulastest, aga isa sugulastest väga vähe, pealegi ei olnud viimaste seas ainsatki pilti tädi Vittoriast. Mulle meenus, et kuskil selles kummutis oli üks vana metallkarp juhuslike fotodega vanematest enne nende kohtumist. Kuna ma olin neid vaadanud pealiskaudselt ja ainult koos emaga, lootsin sealt leida mõne pildi oma tädist.



Leidsin karbi riidekapi põhjast, kuid enne otsustasin tähelepanelikult läbi vaadata fotod neist kahest kihlatuna, neist kahest mehe ja naisena abielu sõlmimisel väheste kutsutud külaliste seas, neist kahest kui alati õnnelikust paarist ja lõpuks ka nende lugematuid kordi pildistatud tütrest tema sünnist kuni tänase päevani. Uurisin eelkõige pulmapilte. Isa kandis silmanähtavalt kortsus tumedat ülikonda ning kibrutas iga viimase kui pildi peal kulmu; kergelt erutunud ilmega ema tema kõrval ei kandnud pulmakleiti, vaid kreemjat kostüümi sama tooni looriga. Ma teadsin, et umbes kolmekümne külalise hulgas olid mõned nende sõbrad Vomerost, kellel nad veelgi külas käisid, samuti emapoolsed sugulased, head Museo vanavanemad. Silmitsesin pilte hoolikalt, lootuses leida kasvõi tagaplaanilt midagi, mis juhataks mind kuidagi naiseni, kellest mul ei olnud mingeid mälestusi. Ei midagi. Järgmisena võtsin ette karbi ning pärast mõningast pusimist sain selle lahti.

Valasin karbi sisu voodile, kõik fotod olid mustvalged. Isa ja ema pildid nende teismeeast ei olnud mingis järjekorras: rõõmsameelne ema koos koolikaaslastega, sõpradega, mere ääres, tänaval, kaunis ja hästi riides, oli läbisegi tõsise isaga, kes oli alati üksi, ei kunagi puhkust nautimas, püksipõlved kottis, kuuevarrukad liiga lühikesed. Seevastu lapsepõlve ja varast noorust kajastavad pildid olid pandud kahte ümbrikku, need fotod, millel oli ema, ja need, millel oli isa perekond. Viimastel – ütlesin endale – peab tädi ilmtingimata peal olema, ning ma asusin pilte ükshaaval läbi vaatama. Neid ei olnud rohkem kui paarkümmend ja ma panin otsekohe jahmatusega tähele, et kolmel-neljal fotol seisis isa, keda mujal võis näha koos vanemate või sugulastega, keda ma ei olnud kunagi kohanud, lapse või poisikesena musta vildikaga joonistatud nelinurga kõrval. Taipasin otsekohe, et selle ülimalt täpse nelinurga oli hoolikalt ja salaja joonistanud isa. Kujutasin ette, kuidas ta tõmbas joonlaua järgi teatud osale fotost ümber selle geomeetrilise kujundi ning asus siis seda vildikaga täitma, pannes hoolega tähele, et värv üle piirjoonte ei läheks. Kahtlemata nõudis niisugune töö kannatust: nelinurk tähendas tühistamist, ja musta värvi all oli tädi Vittoria.

Jäin tükiks ajaks nõutult istuma. Lõpuks jõudsin otsusele, tõin kõrgist terava noa ning asusin õrnalt kraapima pisikest osakest fotol, mille isa oli

kinni katnud. Peagi pidin tõdema, et välja ilmus vaid valge paberipind. Sattusin ärevusse, jätsin järele. Teadsin väga hästi, et talitan isa tahte vastaselt, ja iga tegu, mis tema kiindumust minusse võis vähendada, kohustas mind. Ärevus kasvas, kui leidsin ümbriku sügavusest pildi, kus ta ei olnud ei laps ega teismeline, vaid noor mees, kes naeratas, mida tuli ette haruharve teistel piltidel ajast, mil ta ei olnud minu ema veel kohanud. Ta seisis külgsuunas, pilk lõbus, hambad ühtlased ja väga valged. Kuid naeratus, rõõm, ei olnud suunatud mitte kellelegi. Tema kõrval oli näha kaks hoolikalt joonistatud nelinurka nagu kaks kirstu, mille sisse, kindlasti mingil muul ajal kui see rõõmus pilt, oli ta sulgenud oma õe ja kes teab veel kelle keha.

Silmitsesin seda pilti tükk aega. Isa seisis tänaval, seljas oli tal lühikeste varrukatega ruuduline särk: ilmselt oli suvi. Tema taga oli poeüks, poe-sildist võis välja lugeda vaid RIA, näha oli ka vaateaken, kuid mitte seda, mida seal pakuti. Tumedama laigu kõrval oli helevalge selgete piirjoontega laternapost. Veel oli näha varje, pikki varje, ühe neist oli ilmselgelt heitnud naisekaju. Ehkki isa oli hoolega eemaldanud tema kõrval seisvad inimesed, oli ta jätnud nende jäljed kõnniteele.

Püüdsin uuesti tinti nelinurgalt lahti kraapida, väga õrnalt, kuid peatusin kohe, kui oli näha, et siingi ilmub välja vaid valge paber. Ootasin paar minutit ja hakkasin uuesti pihta. Töötasin õrna käega, kuulsin vaikes majas vaid omaenda hingamist. Loobusin alles siis, kui oli selge, et ainus, mis mul õnnestub nähtavale tuua kohas, kus kunagi pidi asuma tädi Vittoria nägu, on vaid ebamäärane plekk ning ei ole aru saada, kas tegemist on viltpliatsi jälje või osakesega tädi huultest.

## 5.

Panin kõik korralikult tagasi ning püüdsin maha suruda ähvardavat ohtu, et ma sarnanen õega, kelle isa oli maha kustutanud. Samal ajal muutusin ma üha hajameelsemaks ja minu vastumeelsus kooli suhtes aina kasvas, mis mulle hirmu peale ajas. Ometi ihkasin ma saada taas heaks lapseks, nagu olin vaid mõne kuu eest olnud, mu vanematele oli see oluline;

mõtlesin koguni, et kui ma suudaksin jälle häid hindeid saada, muutuksin uuesti ilusaks ja tubliks. See ei läinud mul aga korda, olin klassis hajali, kodus raiskasin aja ära peegli ees. Iseenda uurimine muutus peagi kinnisideeks. Tähtsin aru saada, kas tädi tõepoolest piilub välja minu kehast, ja kuna ma ei teadnud, missugune ta välja näeb, otsisin teda igast pisiasjast, kus väljendus mingi muudatus. Jooned, millele ma enne ei olnud tähelepanu pööranud, said nüüd nähtavaks: tihedad kulmud, liiga väikesed, tuhmilt pruunid silmad, tobedalt kõrge otsaesine, õhukesed juuksed – üldse mitte ilusad või vahest enam mitte ilusad –, mis hoidsid pea ligi, raskete nibudega suured kõrvad, lühike ülahuul tülgestavate tumedate udemetega, alahuul täidlane, ikka veel piimahammaste moodi hambad, kandiline lõug ja nina, ah, nina, kui rohmakalt see laienedes peegli poole küünitas, kui tumedad olid ninasõõrmed. Kas olid need juba tädi Vittoria näo tunnused või minu omad, ainult minu? Kas ma lähen paremaks või hoopis halvemaks? Kas minu keha – pikk kael, mis võis rebeneda nagu ämblikuvõrgu niit, sirded kondised õlad, üha kasvavad rinnad tumedate nibudega, peenikesed, liiga kõrgele, peaaegu kaenla alla ulatuvad jalad – olin *mina* või eelaimus minu tädist kogu tema jubeduses?

Uurisnin ennast, samas jälgisin ka vanemaid. Kuidas mul oli vedanud, paremaid vanemaid ei oleks võinud ollagi. Nad nägid ilusad välja ja olid teineteist armastanud juba noores eas. Seda vähest, mida ma nende armuloost teadsin, olid nad mulle ise jutustanud, isa tavapärase heatahtliku distantiga, ema leebe tundelisusega. Nad olid alati tundnud teineteise seltsist nii suurt rõõmu, et lapsesaamise otsus oli tekkinud suhteliselt hilja, sest nad olid väga noorelt abiellunud. Ema oli kolmkümmend, kui ma sündisin, isa kolmkümmend kaks. Minu eostamisega kaasnesid lugematud ängid, mida ema väljendas valjul häälel, isa vaikselt iseendale. Rasedus oli raske, sünnitus – 3. juunil 1979 – kohutav piin; minu esimesed kaks eluaastat olid praktiliseks tõenduseks, et sellest hetkest, kui ma siia ilma saabusin, läks vanemate elu keeruliseks. Tuleviku pärast muretsev isa, ajaloo- ja filosoofiaõpetaja Napoli kõige prestiižsemas lütseumis, linnas üsna tuntud intellektuaal, jumaldatud õpilaste poolt, kellele ta ei pühendanud mitte ainult kõik hommikud, vaid ka terved pärastlõunad, hakkas vajadusest actuna andma eratunde. Minu lõputu öine karjumine, häirivad lööbed,

kõhuvalud, hirmsad jonnihood panid ema, kes õpetas Carlo III väljaku koolis ladina ja kreeka keelt ning luges naistekate korrektuure, muretsema rohkem oleviku pärast. Ema tabas pikka aega kestev depressioon, temast sai vastik õpetaja ja ülimalt hajameelne korrektor. Need hädad tõin ma neile kaela kohe pärast sündimist. Kuid hiljem muutusin ma vaikseks ja sõnakuulelikuks lapseks ning vanematel õnnestus tasapisi toibuda. Lõpule oli jõudnud periood, kui nad mõlemad püüdsid mind säästa ohtudest, mis varitsevad kõiki inimolendeid. Nad leidsid uue tasakaalu, ja olgugi et armastus minu vastu oli esikohal, said teisena taas oluliseks isa õppetöö ja ema mitmed tegemised. Mida siis öelda? Nemad armastasid mind, mina armastasin neid. Isa oli minu silmis täiesti erakordne inimene, ema lahke ja kena naisterahvas, ja mõlemad oli ainsad arusaadavad inimesed muidu segasevõitu maailmas.

Segaduses, mille osa ma ise olin. Aeg-ajalt kujutasin ette, et minu sisemuses käib äge võitlus isa ja tema õe vahel, ja ma lootsin, et isa võidab. Kindlasti – arutasin endamisi – on Vittoria juba ükskord peale jäänud, minu sünnihetkel, sest mõnda aega olin ma talumatu laps; kuid siis – mõtlesin kergendusega – sai minust tubli tüdruk, nii et tädi on võimalik minema ajada. Üritasin selle mõtte abil rahuneda ning et veelgi kuraasi lisada, sundisin end iseendas ära tundma oma vanemaid. Kuid eriti õhtuti enne voodisseminekut, kui vaatasin ennast sajandat korda peeglist, tundus mulle, et olen nad kaotanud juba ammu. Mul pidanuks olema nägu, mis nad mõlemad kenasti kokku võtab, aga selle asemel hakkasin omandama tädi Vittoria nägu. Mul pidanuks olema õnnelik elu, aga selle asemel olin alustamas õnnetut ajajärku, tundmata kordagi seda rõõmu, mida tundsid ja ikka veel tunnevad nemad.

## 6.

Mingil ajal püüdsin välja selgitada, kas õed Angela ja Ida, minu ustavad sõbrannad, on täheldanud minus mingeid halvenemise märke ja kas minuga ühevanune Angela (Ida oli kaks aastat noorem) on ka halvemuse poole muutumas. Mul oli vaja hindavat pilku ja nendega võis ilmselt

arvestada. Meid olid kasvatanud vanemad, kes olid tundnud üksteist aastakümneid ja kelle arusaamad olid ühesugused. Selgituseks võiks veel öelda, et kõik me kolm olime ristimata, ükski meist ei tundnud palveid, kõigile kolmele oli juba varakult selgitatud, kuidas toimivad meie kehad (illustreeritud raamatud, õpetlikud videod animafilmidega), kõik kolm teadsime, et peame olema uhked, et sündisime naisena, kõik kolm olime kooli läinud mitte kuue-, vaid viieaastasena, kõik kolm käitusime alati laitmatult, kõigil kolmel oli peas kasulike nõuannete pagas, mis aitas meil vältida Napolis ja kogu maailmas varitsevaid ohte, kõik kolm saime igal ajal uudishimu rahuldamiseks oma vanemate poole pöörduda, kõik kolm lugesime väga palju, kõik kolm tundsimme mõistlikku põlgust oma eakaaslaste tarbimisharjumuste ja maitse vastu, ehkki olime õpetajate õhutusel hästi kursis muusika, filmide, telesaadete, lauljate ja näitlejatega ning ihkasime salamisi saada kuulsaks näitlejannaks hunnitute kavaleridega, kellega nautida pikki suudlusi ja seksuaalset vahekorda. Minu ja Angela sõprus oli muidugi tihedam, Ida oli noorem, kuid suutis meid ikka üllatada ning luges tegelikult rohkem kui meie, kirjutas luuletusi ja jutukesi. Nagu ma mäletan, ei olnud meie vahel mingeid arusaamatusi, ja isegi kui midagi ette tuli, saime sellest avameelselt rääkida ja ära leppida. Pidades neid usaldusväärseteks tunnistajateks, küsitlesin neid paar korda ettevaatlikult. Nemad aga ei öelnud midagi ebameeldivat, pigem näisid mind vägagi hindavat, ja mina omakorda leidsin, et nad lähevad aina kaunimaks. Nad olid kenasti vormitud, nii hoolikalt voolitud, et ainuüksi nende nägemine tekitas minus vajaduse nende soojuse järele, ning ma embasin ja suudlesin neid, justkui tahaksin neid endasse sulatada. Ühel õhtul, kui ma olin eriti rusutud, tulid nad koos vanematega San Giacomo dei Caprile õhtustama, aga asjad läksid keeruliseks. Ma ei olnud heas tujus. Tundsin end iseäranis kohatuna, olin kiitsakas, kõhn, kahvatu, sõnades ja liigutustes rohkakas, ja seega aldis tajuma iga vihjet oma allakäigule isegi siis, kui neid tegelikult ei olnud. Näiteks küsis Ida minu kingadele osutades:

„Kas need on uued?“

„Ei, need on mul juba iidamast-aadamast.“

„Ma ei mäleta, et oleksin neid varem näinud.“

„Mis neil viga on?“